

svensk scenkonst

branschorganisation för arbetsgivare
inom musik, dans och teater

2016-10-05

YTTRANDE

Fi2016/02568/K

Regeringskansliet

Finansdepartementet

103 33 Stockholm

Yttrande över Regional indelning – tre nya län Delbetänkande av Indelningskommittén (SOU 2016:48)

Svensk Scenkonst har som bransch- och arbetsgivarorganisation för verksamheter inom musik, dans och teater valt att yttra sig över de områden som rör den av riksdagen beslutade kultursamverkansmodellen.

Allmänt

Utredningens förslag innebär stora konsekvenser för landets scenkonstinstitutioner. Svensk Scenkonst framhåller att en grundläggande förutsättning för att ännu en politisk reform för landets scenkonstinstitutioner ska kunna genomföras är att en långsiktig och stabil finansiering fortsatt säkerställs redan i den nuvarande kultursamverkansmodellen.

Regeringens nationella kulturpolitiska mål är tydligt: alla ska kunna ta del av professionell scenkonst. Oavsett bostadsort. Stat, landsting och kommuner äger gemensamt samhällets scenkonstinstitutioner, vilka förverkligar dessa mål. Från Kiruna i norr till Malmö i söder – de regionala institutionerna utgör tillsammans en infrastruktur över hela landet; ett nationellt nät med flera hundra noder som är en förutsättning för ett professionellt kulturliv i Sveriges alla delar.

Efter kultursamverkansmodellens införande 2011 har regionerna de senaste åren tagit ett allt större ansvar för finansieringen av scenkonstinstitutionerna. Sedan 2011 har landstingen satsat allt mer pengar på kulturlivet, samtidigt har det statliga ansvarstagandet minskat. Redan 2015 nåddes en smärtgräns i denna utveckling i exempelvis Västernorrlands, Dalarnas och Kalmar län, med regionala kulturnedskärningar i kölvattnet av landstingens vikande ekonomi. Statens kulturråd kommenterade situationen i sitt budgetunderlag våren 2015: "De låga statliga uppräkningsarna är en hämmande faktor inom kultursamverkansmodellen. Om inte mer statliga medel skjuts till riskerar modellen att försvagas på sikt". Sveriges kommuner och landsting beskrev samma sak i sin rapport "Kultur i hela landet" (2015). Svensk Scenkonst företräder 106 professionella arbetsgivare, med kollektivavtal, en god arbetsmiljö och sociala försäkringar. För dessa samhällsfinansierade verksamheter behövs långsiktiga och stabila förutsättningar.

För att scenkonstinstitutionerna ska kunna fortsätta att bidra till uppfyllande av de nationella kulturpolitiska målen, och även i framtiden vara de viktiga infrastrukturella nav med scenkonst av högsta kvalitet som de är idag, menar Svensk Scenkonst att staten måste ta sitt ansvar för att värna helheten, i hela landet. Fri scenkonst i ett starkt kulturliv med nationella och internationella utbyten är avgörande för en demokratisk och hållbar utveckling med inkluderande samhällen.

Sammanfattning

Svensk Scenkonst stöder flera av utredningens slutsatser som ligger till grund för förslagen däribland att utvecklingen leder till en förstärkt regional obalans i Sverige. Den regionala utvecklingen och välfärden måste stärkas i hela landet. Så kan skillnader mellan människors möjlighet att ta del av professionell scenkonst minskas.

Svensk Scenkonst menar dock att konsekvenserna av en ny regionindelning för den professionella scenkonsten måste analyseras i större utsträckning än vad utredningen gjort. Utredningen svarar inte på frågan om scenkonsten och dess publik gynnas.

Utredningen saknar stora delar av de analyser som gjorts av kultursamverkansmodellen av bland andra Svensk Scenkonst, Myndigheten för kulturanalys, Statens kulturråd, Västra Götalandsregionen, Sveriges kommuner och landsting och riksdagens kulturutskott.

Regeringens kulturpolitiska mål att alla ska ha möjlighet att ta del av scenkonst i hela landet kan inte uppnås när skillnaderna mellan resursstarka och resurssvaga regioner och kommuner redan förstärks i den nuvarande kultursamverkansmodellen. En ny regionindelning löser varken kultursamverkansmodellens rådande utmaningar och brister eller dess underfinansiering.

Svensk Scenkonst framhåller att en grundläggande förutsättning för att ännu en reform för landets scenkonstinstitutioner ska kunna genomföras är att en långsiktig och stabil finansiering fortsatt säkerställs redan i den nuvarande kultursamverkansmodellen. Svensk Scenkonst framhåller också att en ny regionindelning av Sverige måste förhålla sig till de möjligheter medlemskapet i Europeiska unionen erbjuder för kulturaktörer.

Svensk Scenkonst verkar som bransch- och arbetsgivarorganisation för att alla ska ha möjlighet att ta del av professionell scenkonst av högsta kvalitet i hela landet och vill därför framhålla:

- Att en långsiktig och stabil finansiering för landets scenkonstinstitutioner fortsatt säkerställs i den nuvarande kultursamverkansmodellen
- Att konsekvenserna av skillnader mellan mer resursstarka och mindre resursstarka kommuner och regioner tas i större beaktande
- Att den professionella scenkonstens roll och betydelse för samhällsutvecklingen ges större plats i ett förslag om en ny regionindelning
- Att betydelsen av publikens närhet till scenkonstinstitutioner, scener och spelplatser samt att dessas geografiska spridning särskilt analyseras
- Att en ny regionindelning måste stärka förutsättningarna för samverkan och utbyten i hela landet
- Att staten stärker sitt ansvar för den nationella kulturpolitiken och kultursamverkansmodellen
- Att de administrativa och organisatoriska kostnaderna för scenkonstinstitutionerna för genomförandet av en ny regionindelning utreds och beaktas
- Att kulturens och i synnerhet scenkonstens betydelse för regional utveckling och europeisk integration utreds
- Att kulturen ges ökat inflytande i EU:s strukturfondsprogram 2021-2027 för att ge bättre förutsättningar för scenkonstinstitutioner att ta del av medel och därmed vara en kraft för europeisk integration

5.1.4 Värdeskapande kedjor binder samman välfärd och svenskt näringsliv i ett globaliserat samhälle (sidan 111)

Svensk Scenkonst stöder utredningens påstående att globaliseringen även innefattar kulturella uttryck. Svensk Scenkonst framhåller att regeringen måste ge kulturens och dess näringars, i synnerhet scenkonstens, förutsättningar plats i förslaget om nya storregioner. Svensk Scenkonst föreslår regeringen att utreda vilka effekter scenkonstinstitutionerna har för orters attraktivitet och regional utveckling. Svensk Scenkonst föreslår regeringen att ge kulturen ökat inflytande i EU:s strukturfondsprogram 2021-2027.

Utredningen konstaterar att platsens betydelse ökar i takt med globaliseringen. Svensk Scenkonst delar denna bedömning och utredningens påstående att globaliseringen även innefattar kulturella uttryck och anser därför att scenkonstens betydelse för samhällsutvecklingen nationellt och internationellt måste förtydligas. Ett rikt kulturliv med professionella scenkonstinstitutioner ökar inte bara den fysiska platsens attraktion, det skapar sysselsättning inom ett stort antal yrken. På många orter i landet är Svensk Scenkonsts medlemmar de arbetsgivare som ger förutsättningar att verka inom scenkonstens olika yrken eller som enskild konstnär.

Svensk Scenkonst har tillsammans med Visita redovisat hur scenkonst och besöksnäring samverkar och hur deras inneboende egna kvaliteter får betydelse för regional utveckling i rapporten "Ett plus ett blir tre" (2016). Rapporten redogör för konkreta exempel och forskning som visar hur scenkonstinstitutioner ökar orters attraktivitet. Dessa institutioner kan också bidra till ökad inkludering, särskilt i utmanande tider av ökad migration.

Kulturen är också en kraft för europeisk integration. Svensk Scenkonst och Riksförbundet Sveriges museer visar i rapporten "Klokboken – Vidgade vyer för stärkt svenskt kulturliv genom EU:s fonder" (2016) hur kulturella utvecklingsområden kan stärka Sveriges konkurrenskraft och hur kulturen kan bidra till tematiska mål i fondprogrammen. En ny regionindelning av Sverige måste förhålla sig till de möjligheter som medlemskapet i Europeiska unionen erbjuder. Då behövs långsiktiga regionala och internationella förutsättningar för scenkonstaktörer.

5.1.5 Människors vardag sträcker sig över allt större områden (sidan 112)

Svensk Scenkonst stöder utredningens slutsats att möjligheten att nå kulturevenemang ger större publik. Svensk Scenkonst framhåller därför att regeringen måste ta i beaktande att närheten till ett scenkonstevenemang och infrastruktur som exempelvis fungerande kollektivtrafik och välskötta scener och spelplatser är avgörande förutsättningar för allas möjlighet att ta del av scenkonst. Svensk Scenkonst föreslår regeringen att särskilt analysera betydelsen av publikens närhet till scenkonstinstitutioner och behovet av scener och spelplatser och den geografiska spridningen av dessa.

Myndigheten för kulturanalys (MYKA) har analyserat möjligheten att utveckla ett kulturintresse (Kulturanalys 2016). MYKA visar att faktorer som utbildning, inkomst, boendeort och funktionshinder påverkar vilka som tar del av konstnärlig och professionell kultur. Svensk Scenkonst delar utredningens slutsats att möjligheten att nå kulturevenemang ger större publik. Svensk Scenkonst framhåller därför att regeringen måste ta i beaktande att närheten till ett scenkonstevenemang och infrastruktur som exempelvis fungerande kollektivtrafik och välskötta scener och spelplatser är avgörande förutsättningar för allas möjlighet att ta del av scenkonst.

Svensk Scenkonsts medlemmar inom det regionala musiklivet, regionala dansinstitutioner och länsteaterverksamhet utgör redan idag betydande plattformar för det professionella scenkonstlivet i hela landet. Flera av Svensk Scenkonsts medlemmar samverkar i hög utsträckning med det ideella arrangörsledet och kan konstatera att det spelar en väsentlig roll för tillgången till professionell scenkonst utanför städerna. Den geografiska rörligheten ökar men samtidigt behöver det finnas en kulturell infrastruktur i lokalsamhället. Detta ökar möjligheten för fler att ta del av scenkonst i sin vardag. De ideella arrangörerna är med och säkerställer att en publik som inte har möjlighet eller inte väljer att åka till centralorten ges möjlighet ta del av både regionala- nationella och fria aktörers verksamheter.

Svensk Scenkonst anser att en ny regionindelning måste säkerställa att så väl regionala institutioner som den infrastruktur som det ideella arrangörsledet innebär har en given plats och ges möjligheter att utvecklas.

11.2 Kultur (Norrlands län, sidan 193)

Svensk Scenkonst delar utredningens beskrivning av nuvarande samarbeten mellan olika scenkonstinstitutioner och att de kan utvecklas ytterligare. Svensk Scenkonst framhåller dock att jämförelsen mellan den nya regionen Norrlands län och Skåne och Västra Götaland är alltför enkel. Det behövs en djupare analys för att påstå att bestående fördelar kommer ske på samma sätt i en glesbefolkad region som skett i de tätbefolkade exemplen.

Utredningen konstaterar att det redan finns ett mycket omfattande samarbete inom teater, dans och musik mellan de fyra län som föreslås bilda regionen Norrlands län. Även Riksteaterns nationella samordnaruppdrag för Norrlandslänen är av betydelse i det sammanhanget. Utredningen pekar också på att kommunsamverkan kommer att bli än viktigare i den nya regionen Norrlands län. Svensk Scenkonst menar dock att jämförelsen mellan glesbefolkade regioner och Skåne och Västra Götalands län är alltför enkel. Svensk Scenkonst framhåller att det behövs en djupare analys för att påstå att bestående fördelar kommer ske på samma sätt i en glesbefolkad region som skett i de tätbefolkade exemplen.

12.2 Kultur (Svealands län, sidan 225)

Svensk Scenkonst stöder utredningens slutsats att kulturen har stor betydelse för att skapa en attraktiv region och utveckla besöksnäringen. Svensk Scenkonst framhåller att förutsättningarna för samverkan och samarbeten inte endast ska begränsas inom eller med angränsande region eller län. En ny regionindelning måste stärka dessa förutsättningar i hela landet.

Svensk Scenkonst visar i rapporten "Från länsmusik till regional musik – utmaningar och behov i det nya samverkanslandskapet" (2015) hur statens ansvar för finansieringen av det regionala musiklivet har minskat de senaste tjugo åren. Rapporten visar också på effekterna av införandet av kultursamverkansmodellen och nedläggningen av Rikskonserter och bildandet av Statens musikverk. Rapporten visar att inomregionala kontakter har ökat men kontakten utanför den egna regionen har minskat. Utredningen om en ny regionindelning av Sverige saknar en analys av hur kultursamverkansmodellen påverkat den nationella infrastrukturen för professionell scenkonst. Svensk Scenkonst framhåller att en ny regionindelning måste stärka förutsättningarna för samverkan och utbyten i hela landet.

13.2 Kultur (Västra Götalands län, sidan 252)

Svensk Scenkonst stöder utredningens slutsats att kulturen har stor betydelse för att skapa en attraktiv region och utveckla besöksnäringen. Svensk Scenkonst framhåller behovet av mer kunskap om kulturinstitutioners betydelse för regional utveckling och föreslår regeringen att utreda vilka effekter scenkonstinstitutionerna har för orters attraktivitet och regional utveckling.

Den tidigare nämnda rapporten av Svensk Scenkonst och Visita som redovisar hur scenkonst och besöksnäring samverkar och hur deras inneboende egna kvaliteter får betydelse för regional utveckling i rapporten "Ett plus ett blir tre" (2016), bygger på redan befintlig statistik och forskning. Flera svenska kommuner har undersökt vad just deras kulturinstitutioner har genererat i turistekonomiska effekter och vilken betydelse de har för att locka till sig framtida arbetskraft och kompetens. Det behövs mer kunskap som också mindre resursstarka kommuner och regioner kan använda för sitt beslutsfattande. Svensk Scenkonst föreslår regeringen att utreda vilka effekter scenkonstinstitutionerna har för orters attraktivitet och regional utveckling.

8.3.1 Demokrati och kapacitet (sidan 154)

Svensk Scenkonst stöder utredningens påstående att värdet av den demokratiska beslutsprocessen begränsas om de politiska besluten inte kan genomföras. Svensk Scenkonst framhåller att en ny regionreform måste ta hänsyn till erfarenheterna av den motsättning som uppkommer när den regionala politiska nivån ska besluta om genomförandet av nationell kulturpolitik.

Riksdagens kulturutskott konstaterade i sin uppföljning av kultursamverkansmodellen "Är samverkan modellen?" (2015) att det är oklart hur modellen i sig bidrar till att nå regeringens kulturpolitiska mål. Utskottet rekommenderar också att det bör övervägas hur de nationella målen kan byggas in i modellen med hänsyn till regionala prioriteringar och variationer. Svensk Scenkonst menar att en ny regionreform måste ta i beaktande de motsättningar som kan uppkomma mellan den regionala och statliga politiken. Det regionala ansvaret att omfördela riktade bidrag till kulturpolitiska insatser för att uppnå nationella kulturpolitiska mål kan ställas mot egna regionala prioriteringar. Svensk Scenkonst framhåller att staten måste stärka sitt ansvar för att utjämna skillnader i scenkonstutbudet mellan olika delar av landet.

I detta ärende har Svensk Scenkonsts styrelse beslutat. Svensk Scenkonsts VD Ulrika Holmgaard har varit föredragande. I den slutliga handläggningen har också kommunikationschef Stefan Engström deltagit.

Stefan Forsberg
Ordförande

Ulrika Holmgaard
VD